

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 9/2017-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. januára 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Petrom Tothom-Vaňom, advokátska kancelária, Lachova 20, Bratislava, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 11 CoP 520/2015 z 5. októbra 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 154/2016 z 25. augusta 2016, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. novembra 2016 doručená sťažnosť Mg. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 11 CoP 520/2015 z 5. októbra 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 Cdo 154/2016 z 25. augusta 2016.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Pezinok (ďalej len „okresný súd“) uznesením sp. zn. 12 P 112/2015 zo 16. júla 2015 zamietol návrh otca (ďalej len „navrhovateľ“) maloletého dieťaťa sťažovateľky na vydanie predbežného opatrenia, ktorým navrhovateľ žiadal, aby okresný súd na čas do rozvodu zveril dieťa do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov. Na základe odvolania navrhovateľa krajský súd uznesením sp. zn. 11 Cop 520/2015 z 5. októbra 2015 napadnuté uznesenie okresného súdu zmenil tak, že rozhodol o zverení dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti navrhovateľa a sťažovateľky a súčasne znížil pôvodne určenú výšku vyživovacej povinnosti navrhovateľa na sumu 100 € mesačne. Sťažovateľka napadla označené uznesenie krajského súdu dovolaním, ktoré najvyšší súd uznesením sp. zn. 7 Cdo 154/2016 z 25. augusta 2016 odmietol ako neprípustné.

Sťažovateľka hodnotí rozhodnutie krajského súdu ako arbitrárne. Dôvody arbitrárnosti vidí v tom, že krajský súd zmenil výšku vyživovacej povinnosti bez toho, aby o to žiadal navrhovateľ, ako aj bez toho, aby otázku vyživovacej povinnosti predtým posudzoval prvostupňový súd. Podľa sťažovateľky jej takýmto postupom krajský súd odňal možnosť konať pred súdom, pretože sa k otázke výšky výživného až do rozhodnutia krajského súdu nijako nevyjadřila. Porušenie označených práv bolo podľa sťažovateľky spôsobené aj nedostatkom dôvodov na nariadenie striedavej osobnej starostlivosti, keďže sa konajúci súd uspokojil pre účely odborného posúdenia označenej otázky so závermi neaktuálneho znaleckého posudku a v rozhodnutí nezohľadnil sťažovateľkou prezentované argumenty proti nariadeniu striedavej osobnej starostlivosti.

Za arbitrárne považuje sťažovateľka aj dovolacieho rozhodnutie, vo vzťahu ku ktorému okrem iného prezentuje aj túto argumentáciu:

„Odôvodnenie rozhodnutia NS SR teda odkazuje na neexistujúce ustanovenia, nie je z neho vôbec jasné, podľa akého predpisu bola prípustnosť môjho dovolania vlastne

posudzovaná, vôbec sa nevenuje mnou uvádzaným dôvodom prípustnosti podľa § 237 písm. f) a g) O.s.p., úplne ignoruje mnou namietané odôvodnenie výroku uznesenia Krajského súdu v Bratislave o striedavej osobnej starostlivosti, a rovnako de facto úplne ignoruje skutočnosť, že vôbec nebolo odôvodnené zníženie výživného zo sumy 280,-EUR mesačne, a to ešte k tomu bez toho, aby o to otec vôbec žiadal.“

Na základe všetkých uvedených skutočností v závere sťažnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd rozhodol o jej sťažnosti nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jej základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 11 CoP 520/2015 z 5. októbra 2015 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 154/2016 z 25. augusta 2016, predmetné uznesenia zrušil a vrátil vec krajskému súdu na nové konanie a rozhodnutie a priznal jej tiež náhradu trov právneho zastúpenia.

Sťažovateľka súčasne ústavnému súdu navrhuje vydanie dočasného opatrenia o odložení vykonateľnosti predmetných uznesení.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť bez ústneho pojednávania.

Predmetom sťažnosti je namietaná neústavnosť, ako aj namietané porušenie práva garantovaného dohovorom, a to rozhodnutím krajského súdu, ktorým bolo nariadené predbežné opatrenie vo veci výkonu rodičovských práv, ako aj rozhodnutím dovolacieho súdu, ktorý sa s námietkami sťažovateľky uplatnenými voči predmetnému rozhodnutiu krajského súdu odmietol zaoberať z dôvodu neprípustnosti dovolania.

Podľa § 102 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“) ak treba po začatí konania dočasne upraviť pomery účastníkov alebo zabezpečiť dôkaz, pretože je obava, že neskoršie ho nebude možné vykonať alebo len s veľkými ťažkosťami, súd na návrh neodkladne vydá predbežné opatrenie alebo zabezpečí dôkaz. Predpoklady na nariadenie predbežného opatrenia, jeho dôsledky a spôsob zániku upravujú ustanovenia § 74 až § 77a OSP (§ 324 až § 350).

Podľa § 471 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) predbežné opatrenia nariadené pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa spravujú ustanoveniami tohto zákona o neodkladných opatreniach a zabezpečovacích opatreniach.

Podľa § 2 CSP sa podľa tohto zákona postupuje, ak je daná právomoc súdu, pokiaľ Civilný mimosporový poriadok, Správny súdny poriadok alebo iný zákon neustanovuje inak.

Podľa § 360 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej aj „CMP“) neodkladné opatrenie možno nariadiť aj bez návrhu v konaniach, ktoré možno začať aj bez návrhu.

Podľa § 360 ods. 2 CMP ak súd nariadi neodkladné opatrenie bez návrhu pred začatím konania vo veci samej, začne konanie vo veci samej alebo poučí účastníkov o možnosti podať návrh na začatie konania vo veci samej.

Podľa § 360 ods. 3 CMP súd môže aj bez návrhu zrušiť nariadené neodkladné opatrenie, ak sa zmenia pomery alebo ak odpadli dôvody, pre ktoré bolo nariadené.

Podľa § 367 ods. 1 CMP neodkladným opatrením môže súd nariadiť, aby ten, kto má maloletého pri sebe, maloletého odovzdal do starostlivosti toho, koho označí súd, alebo do striedavej osobnej starostlivosti.

V prípade sťažovateľky nariadené predbežné opatrenie podľa Občianskeho súdneho poriadku, resp. neodkladné opatrenie podľa Civilného mimosporového poriadku je jedným zo zabezpečovacích inštitútov civilného procesu, ktorého zabezpečovacia funkcia má za cieľ dočasnou úpravou eliminovať nepriaznivé následky, ktoré by mohli v jeho priebehu nastať. Dočasnosť tohto opatrenia ako jeho základný znak znamená, že nejde o konečnú a definitívnu úpravu vzťahov medzi subjektmi. Nariadením nezískava jeden z účastníkov práva, o ktorých sa má rozhodnúť až v budúcnosti, ale sa ním len dočasne upravuje určitý okruh vzťahov. Navyše, ustanovenie § 360 ods. 3 CMP umožňuje súdu, a to aj bez návrhu, zrušiť nariadené neodkladné opatrenie, ak sa zmenia pomery alebo ak odpadli dôvody, pre ktoré bolo nariadené. Nie je teda vylúčené, aby sťažovateľka v prípade zmeny pomerov sama iniciovala zrušenie nariadeného opatrenia.

Z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám sa uplatňuje na princípe subsidiarity, podľa ktorého ústavný súd poskytuje uvedenú ochranu iba vtedy, ak ju neposkytujú všeobecné súdy.

Ústavný súd už vo viacerých svojich doterajších rozhodnutiach v podobných súvislostiach vyslovil názor, že rozhodnutím o nariadení predbežného opatrenia, prípadne rozhodnutím o zrušení nariadeného predbežného opatrenia vydaným v rámci občianskoprávneho konania môže súd porušiť základné právo alebo slobodu účastníka súdneho konania, avšak takéto porušenie by sa mohlo stať predmetom konania podľa čl. 127 ods. 1 ústavy len vtedy, ak by mu nebolo možné poskytnúť ochranu prostredníctvom

účinného právneho prostriedku nápravy dostupného účastníkovi konania pred všeobecnými súdmi (princíp subsidiarity) (III. ÚS 281/07).

Ústavný súd sa preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zaoberal určením miesta a postavenia predbežného opatrenia nariadeného vo veci sťažovateľky (neodkladného opatrenia podľa Civilného mimosporového poriadku), ako aj existenciou účinných právnych prostriedkov nápravy v prípade, ak sa ten, koho sa rozhodnutie o ňom dotýka, domnieva (tvrdí), že došlo k porušeniu niektorého z jeho základných práv alebo slobôd.

Podľa právneho názoru ústavného súdu rozhodovanie o návrhu na predbežné opatrenie (neodkladné opatrenie podľa Civilného mimosporového poriadku) možno predovšetkým považovať za súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Predpokladom pre záver o porušení základných práv a slobôd je však také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní o veci samej (obdobne I. ÚS 46/00). Aj v prípade vyhovenia návrhu na nariadenie tohto opatrenia je garantované právo druhého dotknutého účastníka konania na konečnú, definitívnu ochranu poskytovanú súdom rozhodnutím vo veci samej.

Pokiaľ ide o rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva, táto vylučuje aplikovateľnosť čl. 6 ods. 1 dohovoru na rozhodovanie v otázke predbežných opatrení, pretože nie sú rozhodnutiami o občianskych právach alebo záväzkoch (pozri rozhodnutie *Apis v. Slovenská republika* z 10. 1. 2000 č. 39754/98, v ktorom sa konštatovala neaplikovateľnosť čl. 6 *ratione materiae* v konaní o zrušení predbežného opatrenia).

Reflektujúc na uvedené východiská ústavný súd konštatuje, že realizácia inštitútu predbežného opatrenia vo veci sťažovateľky (neodkladného opatrenia podľa Civilného mimosporového poriadku) ako zabezpečovacieho prostriedku v civilnom procese nemôže sama osebe opodstatniť záver o porušení práva fyzickej osoby alebo právnickej osoby vyplývajúceho z ústavy alebo dohovoru, pretože zákon poskytuje sťažovateľke primeranú a efektívnu ochranu pred prípadným neopodstatneným a nezákonným obsahom takéhoto rozhodnutia aj počas konania vo veci samej. Keďže teda túto ochranu považuje ústavný súd

jednak za účinnú a jednak za dostupnú, účastník súdneho konania sa jej preto nemôže súčasne dovolávať aj prostredníctvom sťažnosti pred ústavným súdom (mutatis mutandis II. ÚS 37/00, I. ÚS 46/00, I. ÚS 148/03, I. ÚS 49/07, III. ÚS 281/07).

Na druhej strane však treba pripustiť, že ústavný súd už v rámci svojej rozhodovacej činnosti pristúpil k preskúmaniu niektorých rozhodnutí o predbežných opatreniach, zásadne však išlo o ojedinelé prípady charakterizované výnimočnými okolnosťami veci. V tejto súvislosti ústavný súd judikoval, že zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o predbežných opatreniach môže iba za predpokladu, že by takýmto rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu majúci charakter svojvôle (obdobne III. ÚS 169/2010, III. ÚS 281/07).

Ústavný súd je toho názoru, že sťažovateľkou namietané rozhodnutie krajského súdu takéto známky zjavnej svojvôle nenesie.

Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia právny záver o nariadení predbežného opatrenia, a to striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov maloletého dieťaťa náležite odôvodnil, kde podrobne prezentoval skutkové okolnosti veci a im korešpondujúce právne závery. V stručnej interpretácii inštitútu predbežného opatrenia zdôraznil krajský súd jeho provizórny charakter a s tým súvisiace zákonne predpoklady na jeho vydanie

Existenciu podmienok pre striedavú osobnú starostlivosť oboch rodičov podporil obsahom znaleckého posudku z predchádzajúceho konania, kde znalec odporučil striedavú osobnú starostlivosť odvolávajúc sa aj na osobný prejav maloletého dieťaťa, ktoré vyjadrilo svoj záujem tráviť s navrhovateľom dlhší čas, pričom podľa stanoviska znalca mu jeho mentálna vyspelosť umožňuje vyjadriť vlastný názor a vôľu. Taktiež poukázal na vyjadrenie kolízneho opatrovníka, ktorý prezentoval vo svojom stanovisku výsledky šetrenia rodinných pomerov a skonštatoval záujem a schopnosť navrhovateľa z duchovného, ako aj z materiálneho hľadiska zabezpečiť potrebnú osobnú starostlivosť o maloleté dieťa. Zmena úpravy starostlivosti o maloleté dieťa sa automaticky premietla aj do korekcie dovtedajšej súdom určenej výšky vyživovacej povinnosti navrhovateľa (princíp oficiality uplatňujúci sa vo veciach starostlivosti o maloletých), kde konajúci súd okrem tejto okolnosti zohľadnil aj príjmové pomery oboch rodičov.

Ústavný súd je toho názoru, že krajským súdom prijaté právne závery vychádzajú z logickej úvahy opierajúcej sa o primerané odôvodnenie.

Z uvedených dôvodov za ústavne konformné považuje ústavný súd aj rozhodnutie najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho, ktorý postup krajského súdu kvalifikoval ako zákonný, keďže sa nestotožnil s dovolacími námietkami sťažovateľky o existencii procesných väd v zmysle ustanovení § 237 ods. 1 písm. f) a g) OSP, kde v odôvodnení svojho rozhodnutia zdôraznil charakter predbežného opatrenia, ktoré nie je prejednaním vo veci samej a u ktorého požiadavka rýchlosti prevláda nad požiadavkou úplnosti skutkových zistení, a teda právom dotknutého účastníka vyjadriť sa k rozhodným skutočnostiam.

Ústavný súd teda zistil, že nie je daná jeho právomoc na prerokovanie veci sťažovateľky, pretože ochranu jej právam ako účastníkovi konania jej poskytuje občianskoprávny (všeobecný) súd, a to po nariadení predmetného opatrenia, ale aj v meritórnom konaní. Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd o odmietnutí sťažnosti sťažovateľky pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie a ďalšími návrhmi sťažovateľky sa vzhľadom na odmietnutie sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. januára 2017